

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 เกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา ที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยในมาตราที่ 24 ได้กล่าวว่า ให้ยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยสถานศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างเป็นสัดส่วนสมดุลกัน โดยที่ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (องค์การมหาชน))

ผู้เรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาต้องเป็นผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ สามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพและตามความสามารถของตนเอง ต้องมีความรู้และความสามารถทั้งในเชิงทักษะและปฏิบัติ จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพราะว่าชุมชนนักปฏิบัติจะเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้เรียนได้มีการแบ่งปันความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพส่วนตนและของกลุ่มผู้เรียนในระดับเดียวกัน ในลักษณะเป็นเครือข่ายของชุมชนแห่งการเรียนรู้

จากนโยบายปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล ที่ได้ริเริ่มให้มีโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน มีโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการที่เข้าร่วมในโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ถึงปัจจุบันทั่วประเทศ 921 โรงเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) ซึ่งโครงการนี้มุ่งหวังที่จะเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อพัฒนาการศึกษา

จะเห็นได้ว่าผู้เรียนในยุคปฏิรูปการศึกษาและที่อยู่ในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันนั้น จะต้องมีความสามารถในการเพิ่มศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและ

การสื่อสารเพื่อพัฒนาการศึกษา และด้านประสบการณ์ และความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้เรียนในปัจจุบัน ที่ศึกษาหาความรู้เอง และลักษณะนิสัยที่ชอบทดลองของใหม่ หรือเรียนรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเอง ทำให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เช่น การ Chat เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนถูกล่อลวง ถูกหลอกให้เสียทรัพย์สิน และส่งผลเสียถึงชีวิต

จากสาเหตุดังกล่าว ทำให้คณะผู้ศึกษาค้นคว้า ศึกษาถึงรูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ขึ้น โดยคณะผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำรูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติของครูที่เข้าร่วมโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝันของกรุงเทพมหานคร (สุภณิดา ปุสุรินทร์คำ, 2549) มาประยุกต์ใช้กับนักเรียนในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้เกิดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการบรรลุผลสำเร็จในการปฏิรูปการศึกษา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยวิธีการแบ่งปันความรู้ในกลุ่มผู้เรียนกันเอง และมีรูปแบบการแบ่งปันความรู้ตามหลักวิธีของชุมชนนักปฏิบัติ ที่นำวิธีการเรียนแบบร่วมมือมาเป็นหลักในการเรียนรู้ การเสนอกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และจากความสัมพันธ์ของแนวคิดลักษณะโรงเรียนที่เข้าร่วมในโครงการโรงเรียนในฝันที่สามารถทำการแบ่งปันความรู้ ชุมชนนักปฏิบัติ การแบ่งปันความรู้ การเรียนแบบร่วมมือ และเทคโนโลยีสำหรับการแบ่งปันความรู้ จึงนำแนวทางมาศึกษาถึงรูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในฝัน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในฝัน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 เกี่ยวกับการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ผลการศึกษารูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติ
2. นำรูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ เพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติของนักเรียน ของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ไปใช้ได้

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,892 คน (ที่มา : ข้อมูล 10 มิถุนายน 2550,สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1)

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมจากนักเรียนที่มีและไม่มีความรู้และประสบการณ์ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เป็นตัวแทนจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 โรงเรียนละ 5 คน เพื่อเข้าร่วมการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษารูปแบบการแบ่งปันความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือเพื่อพัฒนาความเป็นชุมชนนักปฏิบัติ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การแบ่งปันความรู้ หมายถึง การถ่ายโอน (Transfer) หรือแบ่งปัน (Share) ความรู้ระหว่างนักเรียนแต่ละคนหรือแต่ละกลุ่มด้วยกิจกรรมต่าง ๆ และสนับสนุนให้นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ต่อยอดความรู้ และเพิ่มทักษะซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถนำความรู้และทักษะนั้นไปปฏิบัติตามได้ทันที และมีคุณค่ามากขึ้น

ชุมชนนักปฏิบัติ หมายถึง การรวมตัวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ที่มีความชอบ มีความสนใจในสาระความเชี่ยวชาญที่คล้าย ๆ กัน หรือมีปัญหาาร่วมกันในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

โรงเรียนในฝัน หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 จำนวน 6 โรงเรียน ที่เป็นโรงเรียนตัวอย่างการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอำเภอที่มีคุณภาพมาตรฐานเทียบเคียงกับโรงเรียนชั้นนำ เป็นที่ยอมรับศรัทธาของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนที่เน้นการมีส่วนร่วม มีสื่อและเทคโนโลยีทันสมัยเพียงพอ เป็นระบบเครือข่ายและเชื่อมต่อการเรียนรู้อันร่วมกัน มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ บริหารคุณภาพทั้งระบบ มีความคล่องตัว รวดเร็ว ทันสมัย มีผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษามีอาชีพและมีจำนวนเพียงพอ เป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น ๆ นำนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัยไปพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพมาตรฐาน ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนได้มาตรฐานและเหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หมายถึง เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับข่าวสาร ข้อมูล และการสื่อสาร นับตั้งแต่การสร้าง การนำมาวิเคราะห์หรือประมวลผลการรับและส่งข้อมูล การจัดเก็บ และการนำไปใช้งานใหม่ เทคโนโลยีเหล่านี้มักจะหมายถึงระบบการสื่อสาร ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์ การติดต่อสื่อสารแบบไร้สาย การ Chat เป็นต้น

การเรียนรู้แบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานร่วมกัน โดยในกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถแตกต่างกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการช่วยเหลือพึ่งพากัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

การจัดการความรู้ หมายถึง การดึงความรู้และศักยภาพของผู้เรียนทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยใช้กระบวนการและกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเล่าสู่กันฟัง การเขียน บทบาทสมมุติ กรณีศึกษา การอภิปรายและการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1